

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۸/۰۵/۰۲

شیرمحمد امینی ستانکزی

په هیواد کې د دو تاریخي ورځو د ناورینونو تفکیک

کال ۱۳۵۷ او ۱۳۷۱ د غويي اومه او اتمه د افغانستان په تاریخ کې بې ساری ورځې ثبت شويدي، چې د افغانانو له فکره دغه دوه ورځې به هیڅکله هیرې هم نشي، نو د دغو ورځو په اساس پریکړه کول ستونزمن کاردی، ځکه په یادو دو انقلابونو کې ډیرې بې گناه افغانانو خپل ژوند له لاسه ورکړل.

کال ۱۳۵۷ لمریز دغويي اومه هغه نه هیریدونکی ورځ؛ چې دافغانستان جمهوري حکومت ونړید او دخلق گوند په سردارمحمد داودخان کودتا وکړه، چې له دې وروسته په هیوادکې دجنگونو او تباهیو څپرکې پرانیسته وشوه. په دننه افغانستان کې ولسونه له بیوزلي، فقر او بیچارگی سره مخامخ شول، ډیرې افغانان د مجبوریتونو له مخې کډوالی ته اړ شول.

د غويي له اومي نیتې راپه دیخوا پوره ۴۰ کاله افغانان د جگړو په ډگرکې شپې اورځې تیرې کړې او په نامنو سیمو کې لاهم دغه لړۍ روانه ده.

په دغو ناخوالو کې چې له ۱۳۵۷ هجري لمریز کال راپدېخوا پیل شوي، په پایله کې دوه نیم میلیونو څخه زیات بیگناه افغانان شهیدان، معلول اومعیوب شول او په لسگونه زره نور تری تم شول.

شورویانو کله چې په ۱۳۸۵ لمریزکال دمرغومي په ۶ مه له درندو جنګي وسایلو سمبال افغانستان ته رانوتل، زمونږ گڼ شمیر هیوادوال په شهادت ورسیدل. د هیواد ملي تاسیسات او جوړونې د خاورې سره خاورې شوي. هیوادوال مو د اقتصادي ستونزو سره مخ شول.

د هیواد په گوټ گوټ کې مجاهدین د سرو لښکرو پر وړاندې جهاد پیل کړل، چې شوروي سره لښکرني سخت وارخطا کړي و، د مجاهدینو ډلې ورځې تر بلې زیاتیدې او د دښمن مرال ئې ورځې تربلې ضعیف کړي و. د مجاهدینو سره د نورو اسلامي هیوادونو مرسته هم ترسره کیده، په خانګرې ډول پاکستان هیواد، چې موخه ئې د شوروي هیواد خپل، ترڅو شورویان د پاکستان خاوره تر ولکې لاندې رانه ولي او په دې بهانه د افغانستان له مجاهدینو او خلکو سره اړیکې ښې ساتلي وي.

خو افسوس چې نن ورځ همدا پاکستان زموږ د هیواد سرسخت دښمن ګرځیدلی دی. په افغانستان کې د دمرغیو د ورځو په تیریدو افغان مجاهدین دسترو بریاوو د ترلاسه کولو جوګه ګرځیدل او پایله یې د دوی د کامیابی لامل شو، چې ۱۳۶۸ لمریزکال د سلواغې په ۲۶مه د سرو لښکرو ستره ماته؛ د افغانستان په تاریخ کې ولیکل شوه. د شوروي پوځیانو څخه ډیر جنګي وسایل اومهمات د مجاهدینو لاسته ورغلل او ډیری مهمات ئې له منځه ولاړل. همدارنګه په زرګونه تنه روسي یرغلګر په افغانستان کې د هلاکت کندی ته وغورزیدل او په زرګونه نورې ګوډ اومات له افغانستان څخه په تښته بریالي شول، چې د افغانانو سپیڅلي جهاد په برکت د شوروي اتحادجمهوریتونه هم آزاد شول.

خو بیا هم د سرو لښکرو د ماتې وروسته؛ مجاهدینو د وخت کمونیستي نظام له حکومت ډاکټر نجیب سره په جنګ ښکېل شول، چې پایله یې د یاد نظام هم د سقوط سره مخ شو او د ۱۳۷۱ لمریزکال دغويي اتمه د مجاهدینو د بریالیتوب ورځ یادولی شو.

بیا هم د نوي څپرکې د پیلیدو پانه راوړول شوه، چې دغه نوي پانه ډیر کم وخت د افغانانو هیلې او دوی د جنګ څخه ستري شوي دمه لاهم نه وه پوره؛ چې په هیواد کې د مجاهدینو او تنظیمونو ترمنځ خپلمنځي جګړه ونښته او د هیواد ټولو ولایتونو ته پراختیا وموندله، چې په دغو جګړو کې هم ډیرې ولسونه د اور په لمبو کې ورځې او شپې تیرې کړې.

د مجاهدینو د بې اتفاقی له امله یوه ډلګه کې د طالب په نوم راپورته شوه، چې د ډیرکم وخت په تیریدو یاده ډله پیاوړې شوه او د هیواد څو مهمې استراتژیکی نقطې یې خپلې کړې او د څلورکلونو په تیریدو آن دغه ډله دهیواد پلازمینې کابل ته ورسیده.

د پاڼو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له الیرلو مخکې په خیر و لولی

د طالبانو د واکمنۍ چې نظام یې د اسلامي امارت په نوم ونومول شو، دغه نظام په نارینه و ربري پریښودلې، ساز او نڅاوي د محفیلنو په مراسمو کې بند کړل، د بنځینه و بنوونځي دروازي وتړلي او له رسمي دفترونومنه کړي وي.

دوی د اسلام او شریعت په مطابق ځانونه باله. ولي بیا هم ځینو کسانو چې جرم یې څه ناڅه کړي و ترشنجکو او د وهلو او دبولو لاندې نیول کېدل .

طالبانو په کابل کې دپنځوکلونو واکمنۍ وروسته چې د هیواد ۲۵ ولایتونه څخه زیات د دوی تر خپلي ولکې لاندې راوستي و، خو د ۲۰۰۱ زیږدیز کال دسپټمبر ۱۱ می پېښې د رامنځته کېدو ؛ د دوی چانس وسوزیدل او د طالبانو حکومت د امریکا هیواد له خوا د القاعده او تروریست نوم پرې وتپل شو، چې گواکې دوی دسپټمبر ۱۱ می پېښې د عامل، ستر مشر اسامه بن لادن ته په افغانستان کې ځای او له بن لادن څخه ننگه کوي.

د امریکې هیواد په افغانستان کې د طالبانو پر وړاندې خپل عملیات پیل او په همدې کال د اکتوبر په ۷مه د افغانستان خاوري ته دشمال له لوري داخل او د طالبانوله مخالفې ډلې سره هوايي اوځمکني مرستې پیل کړي، چې ډیر ژر د طالب حکومت و پرځیدل او د وخت مجاهدینو بیا ځلي د ځومياشتو واک یې لاسته کړ.

د بن په کنفرانس کې د یو نوي نظام هوکړه کله چې د مجاهدینو او د افغانستان قومونو استازو لخوا وشوه، په همدې کال د مرغومي په لومړۍ ورځ د مجاهدینو څخه واک لند مهالي ادارې رئیس ته وسپارل شو. چې د بن د هوکړې له مهال ویش سره سم افغان حکومت په انتقالی او بیا د خلکو د رایو په اخیستو یعنی جمهوري سیستم ته رالند شو.

د دغې نظام په ټینګښت سره په هیواد کې پرمختللي کارونو وده وموندله او افغانستان د پرمختګ بڼه ځانته غوره کړه، خو په دغه نظام کې چې د هوساینې او آرامۍ پیل و، ولي بیا هم بهرني ځواکونه زموږ گڼ شمیر هیواد والو سره ظلمونو او تیږیو ته لاس په کار شول، په شپږو چارو کې گڼ شمیر افغانان یې د یو نوم او بل نوم په نامه شهیدان کړل.

د هیواد په لبرو او پرتو سیمو کې د بهرنیو ځواکونو او دولت پر وړاندې وسلوال بریدونه د طالبانو له خوا پیل او ورځې تربلي د هیواد امنیت ته سترګواښ ګرځي.

د طالبانو غوښتنه داده، چې افغانستان د امریکا پوځونو اشغال کړي او د افغانستان په حکومت ئې دغلامۍ تور لگولي، چې دوی سره هم جهاد روا دی. خو د بهرنیو راغلو ځواکونو د پلان له مخې اوس د هیواد ځمکنۍ بشپړتیا افغان امنیتي ځواکونو په لاس کې ده، نوبیا ولي مور وژل کيږو.

اوس خو بهرنی ځواک نشي کولای چې د افغانستان حکومت اجازې پرته خپل سرې عملیات وکړي او او یا د چا کورته ورشي، دا ټول واک او صلاحیت زموږ له حکومت سره دی او حکومت موټل خپلواک او د خلکو د رایو پر بنسټ جوړ او اسلامي قوانین په هیواد کې پلي دي؛ نو بیا د څه لپاره جګړه.

دولت هم وسلوالو مخالفو ډلو ته خپله غیره پرانیستی او د سولې په راوستو کې هلي ځلي کوي، څو افغانستان له بدمرغیو او نا خوالو څخه خلاصی پیدا کړي، خو وسلوال مخالفین له خپل دریځ نه شاه تګ نه کوي او په کراتو کراتو حکومتي چارواکو ته په هیواد کې د ډاډمنې سولې راوستو منفي ځوابونه ورکوي.

د افغانستان حالات هم ډېر پېچلي او خطرناکه دی، هره غلطه پریکړه افغانستان له لویو ناورینونو او ستونزو سره مخامخ کولای شي که څه هم زموږ د هېواد ملي، پرمختللي هوښیار او وطنپاله ځواکونه په فکري ګډوډۍ، تشنج جنګونو ستونزو او د حالاتو څخه د سم پوهاوي د نشتون په تشه کې لاس او ګرېوان دي او په یو ډول سیاسي نظام کې ډوب دي خو بیا هم د افغانستان د ژغورنې لپاره د هبله مندۍ سترګې د همدوی په لوري لري د دي مسائلو د حقیقت د څرنګوالي معلومولو ته ځکه اړتیا ده، چې د افغانستان د اشغال سره دلته د ډېرو فتنو او ستونزو مخه خلاصه شوي، او بالخصوص په دین کې د لاس وهلو له کبله، د دین حد او حدود له بل هر علم نه زیات زیانمن او تر پښو لاندې شوي، هر کس او ناکس په روا او ناروا کې فتواوي ورکوي، د لسګونو زرو مؤمنانو د قتل، وژنې، ټپیانېدل او له ټولو اسلامي او انساني حقوقو نه د هغوي محرومول یادولی شو په اوسنی حالت کې د افغانستان وضعیت په ښکاره ډول ټولو هېوادوالو ته څرګنده ده چې د هېچا سر، مال او ناموس په امن کې نه ده آن تر دې چې نېږدې ده چې هېواد مو تجزیه شي نن سبا د قوم پرستۍ او ژبنی تعصب خبرو ته تر ډېره لمن وهل کېږي چې دا خپله په افغانانو کې د واین راوستلو یوه بېلګه ده چې هېواد تجزیه کولای شي هغه څه چې اوسني حالت له هر وګړي نه غواړي قوي هوډ، پوره احساس د هېواد او خلکو پر وړاندې، ژوره پاملرنه، جدي او لازم اقدامات نېول دي په دې سره شرایط غوښتنه کوي تر څو بنسټیز طرحي جوړ او مسایل په ژوره او علمي توګه وڅېړل شي او د حالاتو په څېړلو سره جدي اقدامات او لازم چلند غوره شي.

زما د دي لنډې مقالې لیکلو موخه دا نه ده، چې زه د یوې لوري پلوی وواسم، زما موخه داده، چې په هرچا ټاپه لګول او هغه په یو نوم تورنول، دا غلطه پریکړه باید په بیره ونشي، له فکر او پوره عقل کار واخیستل شي، څو سپین ته سپین وویل شي او تور ته تور، چا په هیواد کې ظلمونه وکړل او چا هیواد آباد کړل، څو ک څوک و او څوک بیا دچا لخوا او لمسون زموږ د هیواد په ویکارۍ را پاڅیدل.

دغه پریکړه به تاریخونه اثبات ته ورسوي، چې نور زموږ ترمنځ تفکیک وشي. بس نور د جنگونو نه ستړي شوي یو، تاریخ مو د جگړو له کربنو څخه ډک شويدي. نور خپل قلم ته بسنه ورکوم او وایم؛ چې ورک دي شي جنگونه موږ په وطن کې سوله آرامي غواړو؛ موږ افغانان تل پاتي سوله او ورور ولي غواړو.

د پاڼو شمېره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ